

VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE

V súlade so zásadou subsidiarity sa o politikách v oblasti vysokoškolského vzdelávania rozhoduje na úrovni jednotlivých členských štátov. Úloha EÚ je preto hlavne podporná a koordinačná. Medzi hlavné ciele činnosti Únie v oblasti vysokoškolského vzdelávania patrí podnecovanie mobility študentov a zamestnancov, podporovanie vzájomného uznávania diplomov a študijných období, zasadzovanie sa o spoluprácu vysokoškolských inštitúcií a rozvoj diaľkového (univerzitného) vzdelávania.

PRÁVNY ZÁKLAD

Vzdelávanie – a v tejto súvislosti aj vysokoškolské vzdelávanie – bolo oficiálne uznané ako oblasť právomoci EÚ v Maastrichtskej zmluve z roku 1992. Lisabonskou zmluvou sa nezmenili ustanovenia o úlohe EÚ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy (hlava XII, články 165 a 166). V článku 165 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa uvádza, že „Únia prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi a, ak je to potrebné, podporovaním a doplňovaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah výučby a organizáciu vzdelávacích systémov a za ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť“. V článku 165 ods. 2 ZFEÚ sa uvádza, že činnosť Únie sa má zameriavať na „podporu mobility študentov a učiteľov, medzi iným podporou akademického uznávania diplomov a započítaním času štúdia, podporu spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami, a rozvoj výmeny informácií a skúseností v otázkach, ktoré sú spoločné vzdelávacím systémom členských štátov“.

Okrem toho obsahuje Lisabonská zmluva ustanovenie, ktoré možno označiť ako horizontálna sociálna doložka. V článku 9 ZFEÚ sa uvádza: „Pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností Únia prihliada na požiadavky spojené s [...] vysokou úrovňou vzdelávania a odbornej prípravy“.

V Charte základných práv Európskej únie, ktorá má rovnakú právnu silu ako zmluvy (článok 6 Zmluvy o EÚ), sa okrem toho uvádza: „Každý má právo na vzdelanie“ (článok 14).

CIELE

A. Ciele podľa zmlúv o Európskej únii

Vychádzajúc z dlhodobého úsilia EÚ o to, aby sa celoživotné vzdelávanie a mobilita stali skutočnosťou, aby sa zlepšila kvalita a efektívnosť vzdelávania a odbornej prípravy

a aby sa posilnila tvorivosť a inovácie, sa v článku 165 ods. 2 ZFEÚ konkrétne vymenúvajú ciele Únie v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu. Pre vysokoškolské vzdelávanie majú mimoriadny význam tieto ciele:

- rozvoj európskej dimenzie vo vzdelávaní,
- podnecovanie mobility študentov a učiteľov, medzi iným podporou akademického uznávania diplomov a započítaním času štúdia,
- podpora spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami,
- rozvoj výmeny informácií a skúseností v otázkach, ktoré sú spoločné vzdelávacím systémom členských štátov,
- podpora rozvoja diaľkového vzdelávania.

B. Súčasné priority v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy

[Stratégia Európa 2020](#) zvýšila európsky politický záujem o vysokoškolské vzdelávanie ([COM\(2010\)2020](#)). Ciele stratégie Európa 2020, ktoré sa zameriavajú na „inteligentný“, „udržateľný“ a „inkluzívny“ rast, sa majú dosiahnuť prostredníctvom účinnejších investícií do vzdelávania, výskumu a inovácií. Medzi kľúčové ciele patrí výrazný nárast počtu mladých ľudí s ukončeným vysokoškolským vzdelaním (aspoň 40 % vo vekovej kategórii 30 – 34 rokov do roku 2020). Tento ambiciózny cieľ bol splnený v apríli 2019. Predbežne bol sformulovaný v strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020), prijatom Európskou radou v máji 2009^[1]. EÚ popri politických iniciatívach členských štátov aktívne podporuje priority bolonského procesu, ktorý sa od svojho začatia v roku 1999 usiluje o porovnateľnejšie, zlučiteľnejšie a súdržnejšie systémy vysokoškolského vzdelávania v Európe, čo vyústilo do vytvorenia európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA) na základe vyhlásenia z budapeštiansko-viedenskej ministerskej konferencie v marci 2010.

V roku 2017 Komisia uverejnila nový program EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie ([COM\(2017\)0247](#)). Zameriava sa na štyri prioritné oblasti:

- zosúladenie rozvoja zručností v oblasti vysokoškolského vzdelávania s potrebami trhu práce,
- zabezpečenie širokej dostupnosti a vyššej inkluzívnosti vysokoškolského vzdelávania a zvýšenie jeho spoločenského dosahu,
- posilnenie inovačnej kapacity vysokoškolského vzdelávania,
- zvýšenie účinnosti a efektívnosti vysokoškolského vzdelávania.

V máji 2018 po samite v Göteborgu uverejnila Komisia oznámenie s názvom Budovanie silnejšej Európy: význam politik v oblasti mládeže, vzdelávania a kultúry ([COM\(2018\)0268](#)). Komisia v dokumente opisuje svoju víziu vybudovania európskeho vzdelávacieho priestoru vrátane:

- posilnenia programu Erasmus+,

[1]Ú. v. EÚ C 119, 28.5.2009, s. 2.

- založenia aspoň 20 európskych univerzít do roku 2024. To by malo prispieť k vzniku európskych titulov uznávaných v celej Európe,
- vytvorenia európskej študentskej karty na uľahčenie mobility,
- návrhu odporúčania Rady týkajúceho sa podpory automatického vzájomného uznávania vysokoškolských diplomov, maturitných vysvedčení a výsledkov študijných pobytov v zahraničí (COM(2018)0270).

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Erasmus+

Hlavným cieľom programu Erasmus+, ktorý bol oficiálne prijatý v decembri 2013 ^[2] a funkčný od 1. januára 2014, je investovať do vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu v Európe prostredníctvom jediného integrovaného programu. Erasmus+ spája predtým samostatné odvetvové a horizontálne politiky v rámci programu celoživotného vzdelávania (PCŽV, 2007 – 2013) a v oblasti vysokoškolského vzdelávania (Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus, dvojstranné programy s inými krajinami alebo kontinentmi), školského vzdelávania (Comenius), odborného vzdelávania a prípravy (Leonardo da Vinci), vzdelávania dospelých (Grundtvig), mládeže (Mládež v akcii) a štúdia európskej integrácie (Jean Monnet). Navyše je doň po prvý raz zaradený šport. Erasmus+ má rozpočet 14 miliárd EUR a spolupráca je možná medzi členskými štátmi, ale aj medzi členskými štátmi a tretími krajinami. Program Erasmus+ si kladie za cieľ reštrukturalizovať a zefektívniť činnosť týkajúcu sa troch kľúčových opatrení naprieč cieľovými sektormi:

- mobilita jednotlivcov v oblasti vzdelávania,
- spolupráca v oblasti inovácií a výmeny osvedčených postupov,
- podpora reformy politiky.

V rámci mnohostranného zamerania programu Erasmus+ zohráva vysokoškolské vzdelávanie ústrednú úlohu. Minimálne 33,3 % celkového rozpočtu na Erasmus+ je vyčlenených na vysokoškolské vzdelávanie. V období rokov 2014 až 2020 sa očakáva účasť dvoch miliónov vysokoškolákov na programoch mobility. Erasmus+ nepodporuje len mobilitu študentov a zamestnancov v oblasti vysokoškolského vzdelávania, ale takisto financuje aj spoločné magisterské štúdium Erasmus Mundus a pôžičky na magisterské štúdium Erasmus+.

V máji 2018 uverejnila Komisia svoj návrh na následnícky program (2021 – 2027) ([COM\(2018\)0367](#)). Celková štruktúra programu sa nezmenila, a to ani pokiaľ ide o tri kľúčové opatrenia, ktoré už boli vytvorené v rámci programu Erasmus+. Komisia však navrhuje zdvojnásobiť rozpočet na 30 miliárd EUR v porovnaní s programovým obdobím 2014 – 2020. Program bude zahŕňať niekoľko nových iniciatív, ako napríklad vytvorenie uvedených európskych univerzít. Parlament návrh zmenil a schválil v marci 2019.

[2]Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 50.

B. Akcie Marie Skłodowska-Curie (AMSC)

AMSC ako súčasť rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie (2014 – 2020) Horizont 2020 podporujú odbornú prípravu na výskum a kariérny rozvoj zameraný na inovačné zručnosti. Z prostriedkov programu sa financuje celosvetová a medziodvetvová mobilita, v rámci ktorej sa realizuje špičkový výskum vo vybranej oblasti. V súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním podporujú granty AMSC nadnárodnú, medziodvetvovú a interdisciplinárnu mobilitu. AMSC sa stali hlavným programom EÚ na prípravu doktorandov, keďže sa v rámci nich financuje 25 000 doktorandských štúdií a post doktorandských výskumných projektov. Okrem podpory mobility medzi krajinami je cieľom programu aj prelomiť skutočné a vnímané bariéry medzi akademickou sférou a inými sektormi, najmä podnikaním. Prostredníctvom AMSC sa financuje aj [Európska noc výskumníkov](#), čo je rad verejných podujatí, ktoré sa v celej Európe konajú každý rok v štvrtý septembrový piatok s cieľom propagovať prácu výskumných pracovníkov. Akcie MSCA by sa nemali podstatne meniť v novom rámcovom programe EÚ pre výskum a inovácie na roky 2021 – 2027 („Európsky horizont“).

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Vzhľadom na obmedzené právomoci EÚ v oblasti vysokoškolského vzdelávania spočíva úloha Parlamentu najmä v prehĺbovaní úzkej spolupráce členských štátov a posilňovaní európskeho rozmeru všade tam, kde je to možné. Parlamentu sa zároveň vďaka jeho rastúcemu politickému významu v posledných desaťročiach darí v čoraz väčšej miere ovplyvňovať tvorbu politík v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe.

A. Mobilita

Parlament sa stále a s úspechom usiloval o zvýšenie rozpočtu pre existujúce programy v oblasti vysokoškolského vzdelávania vrátane programu Erasmus+ a prispel k tomu, aby sa prioritou financovania EÚ vo viacročnom finančnom rámci na roky 2014 – 2020 stali výdavky, ktoré považuje za väčšmi orientované na budúcnosť, napríklad v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Vo februári 2017 prijal uznesenie o programe Erasmus +^[3], v ktorom analyzuje prvé roky vykonávania programu, zdôrazňuje jeho úspechy a navrhuje zmeny s cieľom zlepšiť druhú časť viacročného rámcového programu. Pokiaľ ide o ďalšiu generáciu programu Erasmus+, Parlament navrhol strojnásobiť rozpočet na 41 miliárd EUR, čo umožní zúčastniť sa väčšiemu počtu študentov a väčšiu inkluzívnosť. Parlament takisto zdôraznil potrebu lepšej spolupráce s inými európskymi programami financovania a spolufinancovaním akcií, ktoré v súčasnosti nie sú financované z programu Erasmus+^[4]. V prípade vystúpenia Spojeného kráľovstva z Európskej únie bez dohody zohráva Parlament ústrednú úlohu aj pri zabezpečovaní práv a postavenia mladých ľudí, ktorí sa v súčasnosti zúčastňujú na výmennom programe Erasmus+^[5].

[3]Ú. v. EÚ C 252, 18.7.2018, s. 31.

[4]Prijaté texty, P8_TA(2019)0324.

[5]Prijaté texty, P8_TA(2019)0167, Pokračovanie v prebiehajúcich činnostiach vzdelávacej mobility v rámci programu Erasmus+ v kontexte vystúpenia Spojeného kráľovstva z Únie

B. Prepojenie so zamestnanosťou

V priebehu rokov sa Parlament vždy zaujímal o vysokoškolské vzdelávanie a jeho prepojenie so zamestnanosťou. V roku 2010 prijal uznesenie s názvom Dialóg medzi univerzitami a podnikmi: nové partnerstvo pre modernizáciu európskych univerzít^[6], v ktorom nabádal na dialóg medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania (IVV) a podnikmi vo všetkých vedných disciplínach a pripomenul význam celoživotného vzdelávania a mobility, podpory výskumu a výmeny najlepších postupov. Parlament v roku 2012 prijal uznesenie o modernizácii európskych systémov vysokoškolského vzdelávania^[7], v ktorom vyzýva inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, aby celoživotné vzdelávanie znovu začlenili do svojich osnov, prispôbili sa novým výzvam prostredníctvom vytvorenia nových študijných odborov odrážajúcich potreby trhu práce a podporovali rodovú rovnosť vo vysokoškolskom vzdelávaní. V tomto uznesení Parlament trval aj na tom, aby členské štáty splnili cieľ investovať 2 % HDP do vzdelávania. V nadväznosti na oznámenie Komisie z 30. mája 2017 o novom programe EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie ([COM\(2017\)0247](#)) Parlament 12. júna 2018 prijal uznesenie o modernizácii vzdelávania v EÚ^[8]. Pokiaľ ide o vysokoškolské vzdelávanie, toto uznesenie požaduje vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru a nabáda členské štáty, aby viac investovali do vysokoškolského vzdelávania a podporovali spoluprácu medzi vysokoškolským vzdelávaním, svetom práce, priemyslom, výskumnými komunitami a celou spoločnosťou.

C. Bolonský proces

Parlament preukazuje dlhodobý záujem o konsolidáciu a pokrok bolonského procesu. V roku 2012 prijal uznesenie^[9], v ktorom zdôraznil význam bolonských reforiem pre vytvorenie európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA) a pre ciele stanovené v stratégii Európa 2020.

V roku 2015 Parlament diskutoval o vykonávaní bolonského procesu.^[10] Poslanci sa domnievali, že bolonské reformy prispeli k zlepšeniu kvality vzdelávacích systémov, ako aj k príťažlivosti vysokoškolského vzdelávania v Európe. Bolonský proces takisto zabezpečil lepšiu porovnateľnosť štruktúr vysokoškolského vzdelávania a systémy zabezpečenia kvality v oblasti uznávania diplomov.

Parlament prijal v apríli 2018 uznesenie o vykonávaní bolonského procesu^[11]. Požaduje v ňom, aby sa na nasledujúcej konferencii ministrov EHEA v Paríži v roku 2018 predložilo kritické posúdenie tohto procesu. Uznesenie zdôrazňuje potrebu zlepšovania sociálneho rozmeru vzdelávania vrátane poskytnutia konkrétnych príležitostí študentom so zdravotným postihnutím a zo znevýhodneného prostredia pre prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu. Požaduje prístupné a spravodlivé mechanizmy pridelovania grantov a príspevkov na podporu mobility. Takisto žiada EÚ a členské štáty, aby zvýšili svoje rozpočty na vzdelávanie v snahe zaručiť, aby verejné vysokoškolské vzdelávanie bolo bezplatné a prístupné pre všetkých.

[6]Ú. v. EÚ C 161 E, 31.5.2011, s. 95.

[7]Ú. v. EÚ C 258 E, 7.9.2013, s. 55.

[8]Priaté texty, [P8_TA\(2018\)0247](#).

[9]Ú. v. EÚ C 251 E, 31.8.2013, s. 24.

[10]Ú. v. EÚ C 346, 21.9.2016, s. 2.

[11]Priaté texty, [P8_TA\(2018\)0190](#).

Pierre Hériard / Audrey Marti
05/2019

